

(PzCabrero), «es cavall --- que li aguantassin sa boca ben badada; i li aficà sa mà dins es *carcabòs*, i li tragué una sangonera grossa», Castelló, *RondEiv.*, 41. Segons *AlcM* també menorquí i empordanès. D'un encreuament del nostre mot amb els sinònims *carcanyell* [Llull] i *carcanyol* comarcal pir., i *carcanada*, *carcany*, de sentits afins, deu resultar *carcanòs* berg. (*AlcM*).

Com vaig assenyalar en el DCEC I, 677a16-29, el castellà ha tingut un mot *carcavuezo*, «hoyo en la tierra o en la cara» usat per Quevedo («Los sueños», *CIC*, p. 97), i amb variant *-avueso* en Terreros, *-avueso judesp.* marroq. 'ossada, vell xaruc', *carcaboço* 'ossada, cadàver sec' en la Bíblia judeocastellana del S. XIII (*Números* XIV, 29, 32, 33). Ara bé un doc. rossellonès de 1377 ens ha transmès el mot català, amb un sentit molt més pròxim al del castellà: «castrum de la Clusa --- excepto tamen lo *carcabos* sive *astage* dicti castru, cum solo s(i)u(e) patio ejusdem», Alart, *InvLC*.

Es deu tractar del sentit de 'buc', 'capacitat interna d'una construcció', com la que es pot trobar en qualsevol castell, però és ben possible que es tracti del tipus de fortificació consistent sobretot en un gran i profund recinte emmurallat, sense gaire edificació de torres ni pavellons en el centre, que és el que el fet d'apariar-lo amb el pati o clos emmurallat invita a creure, com el fet d'identificar-lo amb l'*estatge* i oposar-lo al *castrum* total, deu donar a entendre el castell mateix a distinció del seu terme («castell termenat»): llavors, doncs, caldrà compendre per *carcabòs* l'interior del recinte emmurallat, que si eren altes i grans muralles, bé podia comparar-se amb una fossa o cloçada. El castell de La Clusa és ben conegut, jo mateix hi he passat a la vora, massa de pressa, i fa anys: si bé conservo d'aquelles ruïnes certa memòria d'una estructura així, és vaga memòria que cal comprovar (el nom mateix CLUSA = CLAUSA potser ho suggereix): el cas és que això coincidiria al capdavant amb els significats castellans del mot. En la meua nota es poden veure les altres dades i fonamentacions de l'etimologia. Allí em limitava a parlar d'un «sufix -ðCCÈU», que ni és cosa mancada de fonament (cf. *terròs*, *bigòs*, *talòs*, *carròs*, *carrossa* i d'altres no molts, ¿potser *NLL* com *Boldòs*, *Seròs*, *Besòs*?) ni és una entitat d'existència prou segura i de sentit prou aclarit perquè hi puguem fer fons; aquí caldria pensar si no es tracta més aviat d'un encreuament, com amb *fössus*, puix que aquest és ben sinònim, i justament la variant cast. *carcavueso* del Terreros i del marroquí ens hi animen: llavors la forma *carcavuezo* de Quevedo hauríem d'estudiar millor si pot ser deguda a influència d'algun altre sinònim com *cadozo*, *pozo* (com suggereix encertadament GdDiego, *RFE* IX, 145) o quasi-sinònim *cuezo*, *pescuezo*, o fruit d'una mera pronúncia arrufianada o «achulada».

CARCAIX, mot d'història incerta, provinent en definitiva del persa *tarkaš*, i de forma comuna amb el cast. *carcaj*, oc. *carcais*, fr. ant. *carcais* o *tarcais* (avui *carquois*), it. ant. *carcasso* o *tarcaissio*, grec biz. *ταρχάσιον* i avui *καρχασιον*, àr. tardà *tarkāš*; no està

ben aclarit si el mot romànic vingué per conducte del francès en temps de les Croades, i si l'alteració de la *t-* en *k-* és deguda a una corrupció causada pel grec, o si ja es tracta d'un manlleu anterior fet pel llatí vulgar quan es va rebre de l'Iran el verb *tirar*. □ 1.^a doc.: 1265 (*AlcM*); 1274.

En un doc. d'aquesta data «dos *carcaix* ab sagetes e ab correges» (CaCandi, *MiscHiCat.* II, 274); «una ballesta de peu, ab arc e ab *carcaix*», doc. de 1416 de les Drassanes de Bna. (p. p. Moliné a l'ed. del *Consolat*, p. 355); «Febus comença obrir lo *carcaix* e ls trameten sagetes ---», *Curial* III, 60; «Cupido --- lo *carcaix* sint ['cenyit'] portava», c. 1460-80 en el *Consistori d'Amor* del barceloní Romeu Llull, c. 12.

Per a l'etimologia podem encara atènr-nos al conjunt de fets i a gran part dels raonaments que vaig exposar en el DCEC I, 674-5. Ja allí posava de relleu que la història de la transmissió del mot estava insuficientment estudiada, i que l'únic gran fet cert era el seu caràcter de compost format en irani amb *tir* 'fletxa' i *kaš*. Com ja dic allí no és probable que al romànic vagi arribar per via de l'àrab, on el mot no pertany a la llengua clàssica i on només es troben formes en *t-*: *tarkaš* com ja cità Dozy, *Suppl.* I, 145b, es troba en l'historiador egipci d'Espanya, Nowairí (S. XIV), i en el també egipci Maqrizí, *Història dels Soldans Mamelucs*, † 1441; també es troba, és veritat, ja en Abenbatuta (III, 167), que era asiàtic i una mica més antic que tots dos († 1377): *kānat tarkab bi l-kaš wa l-tarkaš wa l-kurbān kamā r-riḡāl* que (encara que el sentit de *kurbān* no és ben clar ni segur) sembla que s'ha d'entendre 'si el muntar amb l'arc i el buirac i l'arma fos com munten els homes', i per tant hi ha de tota manera *tarkaš* si bé ací amb vocal breu, i de tota manera tot això indica simplement un persisme dels àrabs d'Orient i Egipte, rebut directament de l'Iran i que no és probable que vagi servir de canal a la introducció del mot en les llengües romàniques, que ja l'usaven totes elles des dels Ss. XII (fr. i oc.) o XIII. La presència primerenca del mot en francès i en llengua d'oc es pot interpretar, com faig allà, en el sentit que va ser portat d'Orient pels croats i transmès a les llengües hispàniques pel francès; però també pot ser que ja pertanyés al llatí vulgar de la baixa època i hagués arribat a través de l'argot militar de la Romània Nord, transmès al mateix temps que els iranisms directes fr. *frapper* i romànic *tirar*, de *tir* (del qual *tarkaš* és un cpt. segurament ja format en l'irani mitjà dels parts, alans, etc.), veg. la meua conferència de 1978 sobre l'argot legionari (*Els Marges*, 1979).

DERIV.: Eiv. *carcaixa* «objeto averiado» (PzCabrero): deterioració semàntica natural en un objecte que ha esdevingut inútil ja fa generacions.

55 CARCALLADA, val. 'riallada', veg. *carcajada*, DCEC I, 675a59, del qual sembla ser adaptació.

CARCAMAL, castellanisme, veg. DCEC I, 677a33 (s. v. *cárcavo*) (*carcamot* confós amb *caramot*).